

Examen VWO 2016

kunst

beeldende vormgeving - dans - drama - muziek - algemeen

tijdvak 2

Vergeet niet je op te zetten!

Klik op 'Start' om te beginnen.

Start ►

Tijdens het examen kun je de volgende knoppen gebruiken:

ingesproken tekst

regelen van het volume

uitleg van het programma

ga een pagina terug of verder

ga naar het begin of het einde van het examen

Voor het openen van bronnen gebruik je de volgende knoppen:

afbeelding

filmfragment

geluidsfragment

tekst

filmfragment vergroten. Je kunt ook dubbelklikken op de film voor het vergroten.

filmfragment verkleinen. Je kunt ook dubbelklikken op de film voor het verkleinen.

Hiernaast kun je testen of het beeld en geluid goed functioneren.

Dit examen bestaat uit drie blokken met in totaal 31 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 65 punten te behalen.
Voor elke vraag staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Blok 1: Zeemansvrouwen

Blok 2: Vrouwelijke opdrachtgevers

Blok 3: Punk en New Romanticism

Bij het beantwoorden van de vragen maak je gebruik van de aangeboden bronnen. Tevens wordt een beroep gedaan op je eigen kennis.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Blok 1 Zeemansvrouwen

Dit blok gaat over zeemansvrouwen in de kunsten van de Gouden Eeuw, de negentiende eeuw en de massacultuur.

Buitenlanders in de Republiek der Nederlanden in de zeventiende eeuw verwonderden zich over de zelfstandigheid van de Hollandse vrouw. De Florentijnse koopman, humanist en geschiedschrijver Lodovico Guicciardini is vooral bekend door zijn geschiedschrijving van de Nederlanden. Al in 1567 roemde hij de zelfstandigheid van de Hollandse vrouwen.

(1p) Geef een verklaring voor de zelfstandige positie die de Hollandse vrouw innam in de Gouden Eeuw.

Een voorbeeld van zo'n zelfstandige vrouw was de zeemansvrouw. Zij vormde een dankbaar onderwerp voor liederen in de zeventiende eeuw. Het Groot lied-boeck van Gerbrand Adriaenszoon Bredero (1585 - 1618) werd in 1621 uitgebracht. In dat liedboek was opgenomen *Nu dobbert myn liefje op de ree*. In het fragment hoor je de laatste drie coupletten van dit lied in een opname van het ensemble Camerata Trajectina.

De wijze van uitvoering door het ensemble sluit aan op de burgerlijke muziekpraktijk van de zeventiende eeuw.

(1p) Geef aan hoe deze uitvoering aansluit op de burgerlijke muziekpraktijk.

Nu dobbert myn liefje op de ree van Bredero is een contrafact, een lied met een nieuwe tekst op een bestaande melodie. Op de melodie die Bredero heeft gebruikt, zijn zeker 117 verschillende teksten geschreven.

(2p) Geef twee redenen waarom contrafacten zoveel voorkwamen.

Bredero was lid van de vooraanstaande rederijderskamer D'Eglentier.

(2p) Bespreek twee activiteiten van een rederijderskamer.

Bredero gebruikt in het lied *Nu dobbert myn liefje op de ree* de klassieke mythe over het liefdespaar Ceyx en Alcyone, die beschreven wordt in het Latijnse dichtwerk *Metamorfosen* van Ovidius.

(2p) Geef aan waarom Bredero de voorkeur geeft aan een KLASSIEK verhaal. Geef daarna aan waarom hij dit verhaal van Ceyx en Alcyone kiest voor zijn lied.

1

2

1

3

Zeemansvrouwen wier geliefden op zee zitten, kwamen ook voor in het toneelstuk *Op Hoop van Zegen* dat Herman Heijermans schreef in 1900. In het filmfragment zie je een voorstelling uit 1961.

Het toneelstuk *Op Hoop van Zegen* wordt vaak tot het naturalisme gerekend, een van oorsprong literaire kunststroming uit de tweede helft van de negentiende eeuw. Een naturalistisch kenmerk van het toneelstuk is het gebruik van traditionele visserskledij.

(3p) Noem nog drie kenmerken van het naturalisme die je ziet in filmfragment 1.

2

3

In filmfragment 2 zie je een conflict tussen Geert, een zoon van Kniertje, en reder Bos, eigenaar van de *Hoop*, waarmee hij de zee op zal gaan.

Herman Heijermans was een sociaal bewogen man. Bij de première van *Op Hoop van Zegen* leefde er dan ook de verwachting dat het stuk een socialistische insteek zou hebben. Critici noemden het daarentegen 'een spel van het kapitalisme'.

Het stuk zou zowel socialistisch als kapitalistisch opgevat kunnen worden.

(2p) Geef voor beide standpunten een argument aan de hand van filmfragment 2.

De film *Nova Zembla* uit 2011 van Reinout Oerlemans is gebaseerd op het dagboek van Gerrit de Veer. Oerlemans voegde aan het historische verhaal een fictief personage toe, namelijk Catherina, de geliefde van Gerrit. In het fragment zie je hoe Gerrit, tijdens de barre overwintering, denkt aan zijn geliefde.

De muziek verklankt hier de manier waarop Gerrit Catherina idealiseert.
(2p) Noem twee aspecten van de muzikale vormgeving waaruit deze idealisering blijkt.

Op verzoek van Oerlemans maakte de beroemde Nederlandse deejay en producer Armin van Buuren in 2011 een remix van de soundtrack van de film. Filmfragment 4 is een deel van de remix.

Oerlemans wilde met een compositie van Van Buuren meer publiek trekken.

(2p) Bespreek twee redenen waarom de film dan meer publiek zou trekken.

Ook het opvoeren van het vrouwelijke personage, Catherina, moest meer publiek trekken.

(2p) Geef twee argumenten waarom deze toevoeging de film aantrekkelijker maakt.

Blok 2 Vrouwelijke opdrachtgevers

Dit blok gaat over Hélène Kröller-Müller en de kunstcollectie in het museum Kröller-Müller en over Janine van den Ende en het DeLaMar Theater.

Hélène Kröller-Müller werd geboren in de negentiende eeuw. De bourgeoisie waartoe zij behoorde, had in die tijd een bepalende invloed op het culturele leven.

(2p) Bespreek twee manieren waarop de bourgeoisie bepalend kon zijn voor het culturele leven.

In 1905 kwam Hélène in contact met kunstpedagoog en criticus Henk Bremmer, die een gezaghebbende positie innam in de Nederlandse kunstwereld van die tijd. Bij hem volgde ze lessen om te leren zich in de beeldende kunst te verdiepen.

Bij het vergelijken van kunstwerken besteedde Bremmer geen aandacht aan de kunsthistorische context, maar legde hij de nadruk op het beschouwen van kunst.

(2p) Geef aan wat Bremmer beoogde met deze vergelijkende methode. Geef daarna aan waarom deze methodiek geschikt was voor de bourgeoisie van die tijd.

Geïnspireerd door de lessen van Bremmer ging Hélène Kröller-Müller zich volledig richten op het uitbreiden van haar tot dan toe bescheiden kunstverzameling.

Op afbeelding 2 zie je voorbeelden van werken uit haar collectie.

Hélène liet, bij het vormen van haar verzameling, een bepaalde voorkeur zien die apollinisch kan worden genoemd.

(1p) Leg uit waarom deze werken uit haar collectie apollinisch genoemd kunnen worden.

De werken van Vincent van Gogh vormden een belangrijk onderdeel van Hélène's collectie. Toch past Van Goghs schilderij, dat je ziet op afbeelding 3, niet binnen het apollinische karakter van haar collectie. Het werk is eerder dionysisch te noemen.

(2p) Geef aan waarom dit werk dionysisch genoemd kan worden. Betrek de voorstelling of de vormgeving in je uitleg.

Hélène streefde naar een collectie die een historisch en exemplarisch overzicht zou vormen van de beeldende kunst vanaf het midden van de negentiende eeuw tot de jaren dertig van de twintigste eeuw.

De collectie toont dan ook een belangrijke verschuiving in de beeldende kunst van die periode: van het materiële naar het geestelijke.

(2p) Leg deze verschuiving uit aan de hand van de werken op afbeelding 4.

Hélène Kröller-Müller deelde de opvatting van kunstenaars dat kunst de maatschappij ten goede kon beïnvloeden. Deze opvatting was kenmerkend voor de cultuur van het moderne.

(1p) Geef aan hoe kunstenaars in de tijd van het moderne dachten dat kunst de maatschappij zou kunnen beïnvloeden.

Hélène wilde dat de kunstwerken voor iedereen toegankelijk zouden zijn. Zij liet voor haar omvangrijke en unieke collectie een museum bouwen dat symbool zou staan voor de eenheid van beeldende kunst, architectuur en natuur.

Het museum Kröller-Müller werd in 1938 geopend op de Hoge Veluwe. In 1970 volgde een restauratie en uitbreiding door architect W.G. Quist. Op afbeelding 5, 6 en 7 zie je het nieuwe uitgebreide museum. Quist heeft zijn ontwerp laten aansluiten op Hélène's wens over de eenheid van beeldende kunst, architectuur en natuur.

(3p) Leg aan de hand van drie aspecten van de architectuur uit hoe deze aansluit bij de natuur en/of de beeldende kunst.

Het DeLaMar Theater, dat je ziet op afbeelding 8 en 9, werd in 2010 in het centrum van Amsterdam geopend. Het programmeert vooral toegankelijke voorstellingen zoals musicals, cabaret en concerten.

Bij de bouw van het DeLaMar Theater moesten de architecten onder meer rekening houden met het beschermd stadsgezicht van de binnenstad van Amsterdam. Tegelijkertijd moest het gebouw de uitstraling van een theater hebben.

(4p) Bespreek twee architectonische keuzen waarbij aan beide voorwaarden is voldaan. Geef daarbij steeds aan waarom aan elke voorwaarde is voldaan.

NB Laat de tekst boven de ingang buiten beschouwing.

Janine van den Ende heeft voor de foyers van het DeLaMar Theater een permanente fotocollectie samengesteld. Op afbeelding 10 tot en met 13 zie je foto's van modelfotograaf Viviane Sassen.

De opdracht aan Sassen was om werk te maken dat het theatrale zou verbeelden.

(3p) Bespreek drie manieren waarop Sassen dit in haar foto's heeft gedaan.

Janine van den Ende levert met haar kunstcollecties een waardevolle bijdrage aan de aankleding van verschillende theaters van het theaterbedrijf Stage Entertainment.

Het aanleggen van een kunstcollectie brengt voor bedrijven voordelen met zich mee.

(3p) Bespreek drie voordelen.

Hélène Kröller-Müller en Janine van den Ende brachten beiden een kunstverzameling van hoge kwaliteit bijeen en hebben die voor een groot publiek toegankelijk gemaakt.

Hélène en Janine wilden met de manier waarop zij hun collectie presenteerden, een totaalervaring van kunst teweegbrengen bij het publiek.

(2p) Geef voor de presentaties van beide collecties aan hoe Hélène en Janine deze totaalervaring bewerkstelligden.

Blok 3 Punk en New Romanticism

Dit blok gaat over de invloed van punk en New Romanticism op cultuuruitingen als danskunst en mode.

In het Engeland van de jaren zeventig ontstond de punkbeweging. Groepen jongeren keerden zich op een agressieve manier af van de samenleving. Op afbeelding 1 zie je punkers, afbeelding 2 toont een T-shirt dat gedragen werd door Johnny Rotten, de zanger van de Engelse punkgroep Sex Pistols.

De uitdrukking 'no illusion' is kenmerkend voor de punkbeweging.

(2p) Leg uit wat 'no illusion' inhoudt. Bespreek daarna op welke manier het T-shirt op afbeelding 2 'no illusion' verbeeldt.

Op afbeelding 3 en 4 zie je Janet 'Siouxsie' Ballion, bandleidster van de punkgroep *Siouxsie and the Banshees*, die populair was in de jaren zeventig. In geluidsfragment 1 hoor je een deel van hun nummer *Suburban Relapse* uit 1978. De titel is een woordspeling en verwijst naar het verval van een buitenwijk, maar ook naar de psychische crisis van de vrouwelijke hoofdpersoon.

Het was vanzelfsprekend voor vrouwen zoals Siouxsie om zich binnen de punkbeweging af te zetten tegen het conventionele vrouwbeeld dat in de jaren zeventig dominant was.

(2p) Bespreek twee manieren waarop punkvrouwen zich afzetten tegen dat traditionele beeld. Geef daarbij steeds een voorbeeld aan de hand van de afbeelding of de songtekst.
NB Laat de muziek buiten beschouwing.

Punkers verzetten zich niet alleen met hun kleding en uiterlijk tegen bestaande conventies, maar ook met hun muziek.

(3p) Bespreek aan de hand van drie muzikale aspecten van geluidsfragment 1 hoe de muziek uitdrukking geeft aan de punkgedachte.

De bekende modeontwerpster Vivienne Westwood raakte geïnspireerd door de punkbeweging. Met haar ontwerpen verbindt zij de punk met de wereld van de mode-industrie. Op afbeelding 5 zie je Westwood in haar zelfontworpen kleding.

Het succes dat Westwood had met deze ontwerpen kan gezien worden als een vorm van verraad aan de punk.

(1p) Leg uit waarom dit succes als verraad aan punk kan worden gezien.

In '80 en '81 presenteerde Westwood haar piratencollectie, waarmee zij doorbrak in de haute couture. De piratencollectie sloot aan op het New Romanticism, een subcultuur die in veel opzichten het tegenovergestelde was van de punk. Op afbeelding 6 en 7 zie je kledingstukken uit de piratencollectie. Filmfragment 1 laat onder andere World's End zien, de kledingwinkel van Westwood.

Punkers en New Romantics nemen een verschillende houding aan ten opzichte van de maatschappij. Dit laten ze zien door hun kleding.

(3p) Leg het verschil in houding uit. Geef daarna voor beide groepen aan waaruit die houding blijkt. Doe dit aan de hand van hun kleding op afbeelding 1, 6 en 7.

De Canadese choreograaf Édouard Lock richtte in 1980 de dansgroep LA LA LA Human Steps op. Samen met danseres Louise Lecavalier ontwikkelde hij een vernieuwende dansstijl die energiek en risicovol was.

In filmfragment 2 zie je een scène uit het dansstuk *Human Sex* uit 1985. De New York Times beschreef destijds de dansstijl in dit stuk als punk.

(2p) Geef twee redenen aan de hand van filmfragment 2 waarom *Human Sex* met punk geassocieerd kan worden.

In zijn dansvormgeving gebruikte Lock conventies van het negentiende-eeuwse romantische ballet die hij ter discussie stelde.

In filmfragment 3 zie je een scène uit het romantische ballet *Het Zwanenmeer*.

(3p) Noem drie conventies die Lock in filmfragment 2 ter discussie stelt en geef daarbij steeds aan hoe hij dat doet.

Filmmaker Bernar Hébert gebruikte Locks choreografie voor zijn dansfilm *Human Sex duo no 1* uit 1987, die gebaseerd is op het dansstuk uit 1985. De korte zwart-witfilm won verscheidene internationale prijzen. De film laat de gepassioneerde relatie tussen een man en een vrouw zien.

De choreografie van Lock is aangepast om de film beter geschikt te maken voor een groter publiek.

(2p) Bespreek twee voorbeelden van aanpassingen die de film daar geschikt voor maken.

Lock experimenteerde zelf ook met film. In 2002 regisseerde hij de dansfilm *Amelia* waarin hij wilde laten zien dat door ongebruikelijk snelle, langzame en complexe bewegingen van de dansers, abstracte vormen kunnen ontstaan. In filmfragment 5 zie je het begin van de film.

Door de filmtechnische vormgeving lijkt de camera deel uit te maken van de choreografie.

(2p) Bespreek twee manieren waarop dat hier gebeurt.

Bijna twintig jaar na de dansfilm *Human Sex* stelt Lock nog altijd conventies ter discussie in zijn choreografieën. Filmfragment 6 is een gedeelte uit de film *Amelia*, waarin een man en een vrouw een duet dansen.

Het duet kan gezien worden als Locks commentaar op het traditionele onderscheid tussen man en vrouw.

(1p) Leg dit uit.

Dit was de laatste vraag van het examen.

Klik op of als je de vragen nog eens wilt langslopen.

Klik op de knop 'stoppen' als je klaar bent.

Bronvermelding

De in dit examen gebruikte bronnen zijn vermeld in het examen zelf en/of in het correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.

Einde